

Nr 109

Av fru Nettelbrandt m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 14, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1963 vid dess fyrtiosjunde sammanträde fattade beslut.

(Lika lydande med motion nr 84 i Första kammaren)

Under de senaste åren har frågan om skydd för arbetstagare mot obefogade uppsägningar diskuterats med stor livaktighet. Diskussionen har för-
anletts av liberala motionsinitiativ, och frågan har även tagits upp vid avtalsförhandlingar samt vid behandling av ämnet på ILO:s allmänna konferens. Något steg närmare en lösning av frågan har man emellertid ännu inte kommit.

Fri uppsägningsrätt för arbetsgivare är ännu gällande huvudprincip i vårt land. På vissa områden gäller avtal om inskränkningar i denna rätt, men tillämpningen visar avsevärda praktiska brister, inte minst på grund av att stora grupper av tjänstemän och arbetare står utanför avtalens räckvidd. Från TCO:s sida anfördes redan 1957 i ett remissyttrande över motion i frågan, att ett uppsägningskydd genom avtal inte medför någon förändring av den nu gällande otillfredsställande rättsregeln om fri uppsägningsrätt »och att därför, därest uppsägningskydd skapas genom avtal, situationen för arbetstagare, som ej omfattas av de kollektivavtal som kan komma till stånd, blir oförändrad». Härav följer, att ett eventuellt nytt avtal om uppsägningskydd endast innebär en begränsad lösning av problemet.

Vid här berörda frågas aktualiserande motionsvägen i riksdagen 1957 anfördes som motivering för avslag på utredningskravet bl. a. att ett uppsägningskydd baserat på frivillig överenskommelse är »förenat med så betydande fördelar, att en lagstiftning på området icke bör aktualiseras förrän det ådagalagts, att det ej är möjligt att avtalsvägen nå en godtagbar lösning». Vid behandlingen av motion i samma fråga år 1962 anfördes i motiveringen för avslag, att frågan om uppsägningskydd aktualiserats vid årets centrala löneförhandlingar mellan Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen och att problemet satts upp på dagordningen för Internationella arbetsorganisationens allmänna arbetskonferens samma år. Slutligen framfördes i motiveringen för ett avslag på utredningskrav i riksdagen år 1963, att lagstiftning icke bör tillgripas förrän det visat sig omöjligt att av-

talsvägen nå en godtagbar lösning av frågan. Därvid noterades också, att »i dagarna förhandlingar inletts mellan Arbetsgivareföreningen och arbetstagarorganisationerna».

Sju år efter det att motionskrav om utredning av frågan om uppsägnings-skydd restes i riksdagen kan konstateras, att frågan icke avtalsvägen nått sin lösning. Även en ganska långsamt arbetande utredning skulle på denna tid ha kunnat tillfredsställande penetrera problemen och göra en kartläggning av möjliga framkomstvägar. TCO anförde i sitt yttrande över 1962 års motion, att det nuvarande rättstillståndet var »långt ifrån tillfredsställande» och ansåg det därför vara »av synnerligt värde om ifrågavarande problemkomplex blir föremål för en allsidig utredning». Vi instämmer helt med TCO i dess syn på denna fråga, särskilt som rättstillståndet sedan 1962 icke undergått någon som helst förändring.

Som ovan nämnts, har vid riksdagsbehandlingen av här berörda motioner åberopats, att frågan skulle tas upp i ILO-sammanhang. Upplýsningen har lämnats för att stödja motiveringen för att frågan ej behövde utredas. I proposition nr 14 till årets riksdag anmäls nu ILO-konferensens rekommendation nr 119 rörande skydd för arbetstagare vid uppsägning av anställningsavtal på arbetsgivarens initiativ. Departementschefen hävdar likväl, att resultatet av förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter bör avvaktas och föreslår att ILO-rekommendationen lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

Vi vill erinra om att rekommendation nr 119 enligt punkten I. om Tillämpningsmetoder må bringas i tillämpning genom »nationell lagstiftning, kollektivavtal, interna reglementen och föreskrifter inom företagen, skiljedom eller beslut av dömande myndighet eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis och som må anses lämpligt med beaktande av förhållandena i varje särskilt land».

En ratificering av rekommendationen måste enligt vårt förmenande inverka positivt på resultatet av de icke slutförda förhandlingarna. Det är vidare enligt vår mening en klart negativ ståndpunkt i frågan att avvisa utredningskrav under hänvisning till pågående förhandlingar och att dessutom avvisa tanken på en ratifikation av ifrågavarande rekommendation som dock skulle kunna verksamt bidra till förhandlingarnas positiva slutförande.

Det torde knappast kunna bestridas, att ett slutförande av förhandlingarna rörande uppsägnings-skydd icke innebär någon slutgiltig lösning av frågan. Det är därför obegripligt att ett krav på kartläggning av hela frågekomplexet ständigt blir föremål för uppskov. Det är t. ex. av vikt att veta hur frågan lösts i de länder, där man använt sig av lagstiftning. Vidare bör det undersökas vilka avtal man uppnått på olika områden och i vilken utsträckning frågorna är helt olösta eller otillfredsställande lösta. Ett dröjsmål med denna kartläggning förhalar hela frågans behandling och kan icke

motiveras med att en eventuell förhandlingsöverenskommelse kan komma att lösa en del av problemen för vissa grupper av arbetstagare.

De uppsägningar som här åsyftas är självfallet endast de obefogade. Även om sådana uppsägningar i praktiken är sällsynta, är det för den enskilde och hans familj av vitalt intresse att få känna verklig trygghet i anställningen. En förutsättningslös utredning av frågan om uppsägningskydd bör med hänsyn härtill inte längre skjutas åt sidan genom hänvisningar till eventuella förhandlingslösningar, som dels kan låta vänta på sig och som dessutom aldrig kommer att täcka hela fältet med en för alla medborgare likvärdig rättstrygghet.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning syftande till att förslag avges om ökat skydd för arbetstagare mot obefogade uppsägningar, s. k. uppsägningskydd, samt

att riksdagen måtte besluta biträda den i proposition nr 14 anmälda ILO-rekommendationen nr 119 angående skyddsregler till förmån för arbetstagare vid uppsägning av anställningsavtal.

Stockholm den 21 januari 1964

Henning Gustafsson

i Skellefteå

Mac P. Hamrin

i Kalmar

Erik Tobé

Augustinus Keijer

Cecilia Nettelbrandt

Sven Gustafson

i Göteborg

Gunnar Helén

Nr 110

Av fru Ryding m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 14, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1963 vid dess fyrtiosjunde sammanträde fattade beslut.

(Lika lydande med motion nr 85 i Första kammaren)

Stockholm i januari 1964

Gunvor Ryding

Helmer Holmberg

Henning Nilsson